

Sygn. akt Ts 45/10

POSTANOWIENIE

Warszawa, dnia 13 marca 2013 r.

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Wojciech Hermeliński – przewodniczący

Sławomira Wronkowska-Jaskiewicz – sprawozdawca

Zbigniew Cieślak

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 2 lipca 2012 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej G K w zakresie badania zgodności art. 275 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.) z art. 2, art. 41 ust. 1 oraz art. 52 ust. 1 i 3 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

uwzględnić zażalenie.

UZASADNIENIE:

1. W sporządzonej przez adwokata skardze konstytucyjnej, wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 24 lutego 2010 r. (data prezentaty), G K (dalej: skarżący) zarzucił niezgodność: po pierwsze – art. 275 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.; dalej: k.p.k.) z art. 2, art. 41 ust. 1 oraz art. 52 ust. 1 i 3 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji; po drugie – art. 156 § 5 w związku z art. 156 § 5a w związku z art. 159 k.p.k. z art. 2, art. 45 ust. 1 oraz art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

W ocenie skarżącego art. 275 § 2 k.p.k. narusza Konstytucję w zakresie, w jakim pozwala na takie rozumienie tego przepisu, które umożliwia zobowiązanie osoby oddanej pod dozór policyjny do powstrzymywania się od kontaktów z innymi osobami i powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach. Zdaniem skarżącego takie ograniczenie wolności powinno być dopuszczalne wyłącznie w przypadkach wyraźnie wskazanych w ustawie. Skarżący zarzucił ponadto, że art. 156 § 5 w związku z art. 156 § 5a w związku z art. 159 k.p.k. uniemożliwia skuteczną obronę, gdyż pozostawia organowi prowadzącemu postępowanie absolutną dowolność w zakresie decyzji o odmowie udostępnienia akt sprawy w toku postępowania przygotowawczego. Ponadto skarżący wskazuje, że odmowa udostępnienia akt nie podlega kontroli sądowej, a jedynie kontroli prokuratora bezpośrednio przełożonego, co – w ocenie skarżącego – narusza konstytucyjne prawo do sądu.

2. Postanowieniem z dnia 2 lipca 2012 r. Trybunał Konstytucyjny – na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.; dalej: ustawa o TK) – odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej w zakresie badania zgodności art. 275 § 2 k.p.k. z art. 2, art. 41 ust. 1, art. 52 ust. 1 i 3 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji. W ocenie Trybunału za takim rozstrzygnięciem przemawiały: po pierwsze – zmiana brzmienia zaskarżonego przepisu na skutek wejścia w życie ustawy z dnia 5 listopada

2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny wykonawczy, ustawy – Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 206, poz. 1589; dalej: ustawa z 2009 r.), polegająca na wpisaniu do art. 275, jako środków zapobiegawczych, zakazu kontaktowania się z pokrzywdzonym lub innymi osobami oraz zakazu przebywania w określonych miejscach (co nie było wyrażone *expressis verbis* w art. 275 § 2 k.p.k. w brzmieniu zakwestionowanym przez skarżącego), a po drugie – niewystępowanie w sprawie przesłanki, o której mowa w art. 39 ust. 3 ustawy o TK.

Odpis postanowienia Trybunału został doręczony pełnomocnikowi skarżącego 6 lipca 2012 r.

3. W sporządzonym przez adwokata piśmie procesowym, wniesionym do Trybunału Konstytucyjnego 13 lipca 2012 r. (data nadania), skarżący złożył zażalenie na postanowienie z dnia 2 lipca 2012 r., zarzucając „sprzeczność istotnych ustaleń Trybunału Konstytucyjnego z materiałem dowodowym skargi, polegającą na przyjęciu, że wydanie orzeczenia w przedmiotowej sprawie nie jest konieczne dla ochrony konstytucyjnych praw i wolności skarżącego, a w konsekwencji odmówienie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej” w sytuacji, gdy „Trybunał Konstytucyjny mógł odmówić nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu z uwagi na okoliczność, że akt normatywny – art. 275 § 2 k.p.k. – w zakwestionowanym zakresie utracił moc obowiązującą przed wydaniem orzeczenia przez Trybunał, jedynie wówczas, gdyby kwestionowany przepis nie zawierał treści normatywnych odnoszących się do sfery praw i wolności konstytucyjnie chronionych oraz gdyby istniał inny alternatywny instrument prawny, który mógłby spowodować zmianę sytuacji prawnej ukształtowanej definitywnie zanim przepis utracił moc obowiązującą”.

4. Pismem z dnia 31 lipca 2012 r. przewodniczący składu orzekającego Trybunału Konstytucyjnego – w trybie art. 19 ust. 1 w związku z art. 21 ust. 1 ustawy o TK – zwrócił się do Prokuratury Rejonowej w Ł. o udzielenie informacji, czy wobec skarżącego nadal obowiązuje, w szczególności w zakresie art. 275 § 2 k.p.k., postanowienie prokuratora tejże Prokuratury z dnia października

2009 r. (sygn. akt) o poddaniu pod dozór Policji wraz ze zobowiązaniem powstrzymywania się od kontaktów z pracownikami M Sp. z o.o. oraz zakazem przebywania na terenie M Sp. z o.o.

Pismem z dnia 14 sierpnia 2012 r. Zastępca Prokuratora Rejonowego w Ł poinformował Trybunał Konstytucyjny, że wskazane postanowienie z dnia października 2009 r. nadal obowiązuje wobec skarżącego. Jednocześnie do pisma została załączona kopia postanowienia Sądu Rejonowego w Ł Wydział Karny z dnia czerwca 2012 r. (sygn. akt) odnośnie do dalszego stosowania wobec skarżącego m.in. środka zapobiegawczego w postaci dozoru Policji oraz obowiązku powstrzymywania się od kontaktów z pracownikami M Sp. z o.o. i od przebywania na terenie M Sp. z o.o.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 36 ust. 4 w związku z art. 49 ustawy o TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Trybunał, w składzie trzech sędziów, rozpatruje zażalenie na posiedzeniu niejawnym (art. 25 ust. 1 pkt 3 lit. b *in fine* w związku z art. 36 ust. 6 i 7 w związku z art. 49 ustawy o TK). Na etapie rozpoznania zażalenia Trybunał Konstytucyjny bada przede wszystkim, czy wydając zaskarżone postanowienie, prawidłowo stwierdził istnienie przesłanek odmowy nadania skardze dalszego biegu.

2. Na podstawie art. 2 pkt 6 ustawy z 2009 r., z dniem 8 czerwca 2010 r. brzmienie art. 275 k.p.k. zostało zmienione. Nowelizacja tego przepisu polegała m.in. na wymienieniu *expressis verbis*, jako środków zapobiegawczych, zakazu kontaktowania się osoby oddanej pod dozór Policji z pokrzywdzonym lub innymi osobami oraz zakazu przebywania w określonych miejscach. Ze względu na to, że rozpatrywana skarga konstytucyjna została wniesiona do Trybunału Konstytucyjnego przed nowelizacją art. 275 k.p.k., Trybunał rozważył możliwość

badania – nieobowiązującego już – brzmienia zaskarżonego § 2 tego artykułu ze względu na dyspozycje art. 39 ust. 1 pkt 3 oraz art. 39 ust. 3 ustawy o TK.

2.1. Zgodnie z art. 39 ust. 1 pkt 3 ustawy o TK Trybunał Konstytucyjny umarza postępowanie, jeżeli akt normatywny w zakwestionowanym zakresie utracił moc obowiązującą przed wydaniem orzeczenia przez Trybunał. Wymaga jednak podkreślenia, że z art. 39 ust. 3 ustawy o TK wynika, iż art. 39 ust. 1 pkt 3 tej ustawy nie stosuje się, jeżeli wydanie orzeczenia o akcie normatywnym, który utracił moc obowiązującą przed wydaniem orzeczenia, jest konieczne dla ochrony konstytucyjnych wolności i praw.

W kontekście art. 39 ust. 3 ustawy o TK należy podkreślić, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego przesłanką uzasadniającą kontrolę konstytucyjności przepisu jest ustalenie, iż zachodzi związek pomiędzy kwestionowanym uregulowaniem a ochroną konstytucyjnych praw i wolności. Związek ten zachodzi wówczas, gdy spełnione są trzy przesłanki: po pierwsze – przepis będący przedmiotem oceny zawiera treści normatywne odnoszące się do sfery praw i wolności konstytucyjnie chronionych; po drugie – nie istnieje żaden alternatywny instrument prawny (poza ewentualnym uznaniem przepisu za niekonstytucyjny), który mógłby spowodować zmianę sytuacji prawnej ukształtowanej definitywnie, zanim ów przepis utracił moc obowiązującą; po trzecie – ewentualna eliminacja danego przepisu z systemu prawnego stanowić będzie skuteczny środek przywrócenia ochrony praw naruszonych obowiązywaniem kwestionowanej regulacji prawnej.

O ile uwzględnienie powyższych przesłanek nie zawsze może dać wynik jednoznaczny, o tyle za trafną należy uznać dyrektywę interpretacyjną art. 39 ust. 3 ustawy o TK, wyrażoną w wyroku TK z dnia 12 grudnia 2000 r. o sygn. SK 9/00 (OTK ZU nr 8/2000, poz. 297), zgodnie z którą „w razie wątpliwości w tym względzie domniemanie przemawia na rzecz merytorycznego rozpoznania skargi konstytucyjnej”.

2.2. W rozpatrywanej sprawie, jak ustalił Trybunał Konstytucyjny w obecnym składzie, art. 275 § 2 k.p.k. (w brzmieniu obowiązującym do 7 czerwca 2010 r.)

znajduje zastosowanie wobec skarżącego w związku z dalszym stosowaniem środków zapobiegawczych, o których mowa w postanowieniu prokuratora Prokuratury Rejonowej w Ł z dnia października 2009 r. (sygn. akt) o poddaniu pod dozór Policji wraz ze zobowiązaniem powstrzymywania się od kontaktów z pracownikami M Sp. z o.o. oraz zakazem przebywania na terenie M Sp. z o.o., utrzymanym w mocy postanowieniami Sądu Rejonowego w Ł Wydział Karny z dnia grudnia 2009 r. (sygn. akt) oraz czerwca 2012 r. (sygn. akt), a przedmiot zaskarżenia odnosi się do sfery praw i wolności podlegających ochronie konstytucyjnej. Tym samym – zdaniem składu orzekającego w niniejszej sprawie – zachodzi podstawa do uwzględnienia zażalenia na postanowienie Trybunału z dnia 2 lipca 2012 r. i przekazania skargi konstytucyjnej – w zakresie badania zgodności art. 275 § 2 k.p.k. z art. 2, art. 41 ust. 1 oraz art. 52 ust. 1 i 3 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji – do rozpoznania merytorycznego przez Trybunał Konstytucyjny.

Z powyższych względów Trybunał Konstytucyjny – na podstawie art. 36 ust. 7 zdanie pierwsze w związku z art. 49 ustawy o TK – postanowił jak w sentencji.